GAMTAMOKSLINIS UGDYMAS BENDROJO UGDYMO MOKYKLOJE – 2023 /
NATURAL SCIENCE EDUCATION IN A COMPREHENSIVE SCHOOL – 2023
ISSN 2335-8408

ŽEMĖS DIENOS RENGINIAI: TVARUMO IDĖJOS IKIMOKYKLINUKAMS

Rita Makarskaitė-Petkevičienė
Vilniaus universitetas, Lietuva
El. paštas: *rita.makarskaite-petkeviciene@fsf.vu.lt*

Viktorija Zavackienė
Vilniaus lopšelis-darželis „Jurginėlis“, Lietuva
El. paštas: *Tverijonaite.Viktorija@gmail.com*

Įvadas

Aplinkosaugos klausimai mūsų planetoje tampa vis aktualesni. Užterštumas plastiku, nykstančios rūšys, didėjanti oro tarša, mažėjančios gėlo vandens atsargos, senkantys kiti gamtos ištekliai... Kažką darom ne taip, kažko neišmanome, kad taip stokojame darnos su aplinka. Aplinkosauginį ugdymą reikia pradėti anksti. Tvarumo temų aptarimas ikimokykliniame ugdyme nuo seno diegiamas Švedijoje. Vaikystės specialistės Borg ir Pramling Samuelsson (2022) atkreipia dėmesį sakydamos, kad mes tiksliai nežinome su kokiomis problemomis susidurs kita karta ir kokią išsekusią planetą paveldės, todėl vaikams reikia padėti suvokti, jog jie turi veiksmų laisvę, kad taptų aktyviais vietos ir pasaulio piliečiais. Viskas prasideda nuo mokyklos piliečio ugdymo, teisių veikti vaikui suteikimo. Kodėl šito reikia, pagrindžia Ernst ir kt. (2021) atliktų tyrimų apie žaidimą gamtoje rezultatai: vaikui nuo mažens būnant lauke mezgasi ir kasdien tvirtėja jų santykiai su gamta; aplinkos vertybės, požiūris, įgūdžiai ir elgsena pradeda formuotis vaikystėje, todėl tvarumo idėją vaikams reikia atnešti anksti. Ir ne tik žaidimai gamtoje naudingi ankstyvajam aplinkosauginiam ugdymui. Gamta vaikui paslaptinga vieta, kurioje norisi būti, ją tyrinėti ir pažinti. Praktinė veikla lauke ne tik įtraukia vaiką, skatina daugiau sužinoti apie gamtos objektus, bet ir pateikia įvairių kontekstų, tinkančių aptarinėti tvarumo klausimus. Corpuz ir kt. (2022) tyrimai rodo, kad egzistuoja ryšys tarp mokytojų aplinkosauginių žinių bei įgūdžių ir jų požiūrio. Nustatyta, kad aplinkosauginių žinių stoka neleidžia jiems imtis aplinkosauginių ugdomųjų veiklų. Vienas iš kelių sprendžiant šią problemą – žinių apie gamtą, darnų vystymąsi ir tvarų gyvenimą suteikimas. Atmaca ir kt. (2020) aiškinosi mokytojų supratimą apie darnų vystymąsi. Paaiškėjo, kad gamtos mokslų mokytojai turi geresnį supratimą apie aplinkos tvarumą, o socialinių mokslų, pradinių klasių mokytojai – apie ekonominį tvarumą. Lamanauskas (2023), kalbėdamas apie ikimokyklinio amžiaus vaikų aplinkosauginį ugdymą, išskiria jų amžių atitinkančias ekologines žinias, sąveikos su gamta normas ir taisykles ir empatijos gamtai per įvairias veiklas, pavyzdžiui, sprendžiant aplinkosaugines problemas, ugdymą.

 https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

Nelengva rasti mažiems vaikams tinkamą tvarumo apibrėžimą. Paprastai tariant, tvarumas yra nedideli pokyčiai, kuriuos galime padaryti kiekvienas prižiūrėdamas savo planetą ir jai padedamas.

Pedagoginės patirties apžvalga

Septyniolika Darnaus vystymosi tikslų (DVT) atspindi 17 tvarumo sričių ir didžiausių pasaulinių iššūkių. Nelengva, o ir nebūtina, visus juos paliesti ikimokykliniame ugdyme, bet bado, skurdo mažinimo temomis pravartu kalbėtis ir su ikimokyklinukais. Kitus DVT patogu atliepti pavasarį, minint Žemės ir Motinos Žemės dienas, kai mūsų planetai skiriama daug renginių ir kitokių veiklų. Tuo metu į ugdymo kontekstus patogu įpinti 13 DVT (Imtis skubių kovos su klimato kaita ir jos poveikiu veiksmų), 15 DVT (Saugoti, atkurti ir skatinti darnų sausumos ekosistemų naudojimą, darniai valdyti miškus, kovoti su dykumėjimu, sustabdyti žemės būklės blogėjimą ir pakeisti šį procesą priešinga kryptimi bei sustabdyti biologinės įvairovės praradimą) kai kurias nuostatas ir idėjas.

Pasaulinė Žemės diena minima kovo 20–21 d. Ši diena laikoma astronominio pavasario pradžia. O kad žinia apie Žemės dieną pasiektų kiekvieną planetos kampelį, paliestų daugelio jos gyventojų širdis, Jungtinės Tautos 1971 m. Žemės dienos minėjimui pasirinko pavasario lygiadienį – laiką, kai dienos ir nakties ilgumas tampa vienodas visuose Žemės rutulio taškuose. Po mėnesio, balandžio 22 d., minima Motinos Žemės diena. Ja patogu užbaigti mėnesio trukmės renginių, įvairiausių veiklų, skirtų mūsų planetai, ciklą. Atsiliepdama į Jungtinių Tautų kreipimąsi Lietuva Žemės globėja tapo 1992 m. ir pradėjo minėti abi šias šventes.

Šiuo laikotarpiu mokyklose vyksta įvairių ugdomųjų veiklų. Kuriant įvairius kontekstus, stiprinamas vaikų ryšys su gamta, žadinamos teigiamos emocijos ir domėjimasis aplinka. Apibendrindami turimą ir veiklose įgytą vaikų patirtį, mokytojai padeda jiems suvokti save planetos šeimininkais, atsakingais už Žemės gerovę. Ir ikimokyklinukai pajėgūs suprasti, kad apsaugoti planetos gamtą galima tik susitelkus viso pasaulio žmonėms, nes tai yra visų žmonių, visų valstybių bendras rūpestis.

Šiame straipsnyje dalinamės idėjomis ir įgyta patirtimi, rezultatais, kuriuos davė Žemei skirtos ugdomosios veiklos.

Planuoti rezultatai / pasiekimai:

- Mokytojo padedami, vaikai išsiaiškins, kokia žmogaus veikla gamtoje yra tinkama, o kokia ne; aptars savo patirtis;
- Susipažins su paukščiais, kurių vardais pavadinti pavasario mėnesiai. Mokyklos kieme ieškos pavasario požymių;
- Atlikdami kūrybinę veiklą vaikai dalinsis mintimis, kaip gali prisidėti saugoti planetos gamtą;
- Mokytojo padedami, vaikai sužinos apie mūsų planetą, jos žemynus ir vandenynus. Tyrinėdami žemėlapį ir gaublį bandys juos atpažinti.
- Pasėję daržovių ir gėlių sėklų, vaikai stebės, kaip auga ir vystosi augalai;
- Apželdins „žemynus“, o žaisdami juose su gyvūnų figūrėlėmis patirs daug teigiamų emocijų.

ISSN 2335-8408

Veiklos situacija

Mokytojas mažam vaikui – pavyzdys: mėgdžiojama jo veikla, kopijuojamas elgesys, kartojamos pasakytos frazės. Kadangi mokytojas stebimas daugybės akių, tad darnaus vystymosi veikloms turi būti atsakingai pasirengta. Pirmiausia, norėtųsi, kad mokytojas pats susivoktų, kiek jam rūpi aplinkosauginės problemos, ar aktualu tai, kas vyksta kitose šalyse, pvz.: kaimyninėje valstybėje į upę pateko kenksmingų medžiagų; dar kitoje šalyje išnyko kelios žuvų rūšys; trečioje – padidėjo oro tarša ir pan.? Ir jeigu suprantame, kad mus tai irgi liečia, kalbėkimės apie tai su vaikais, kelkime įvairius klausimus, pateikime užuominų, kurkime vaizdinius, skatinkime vaikų *mąstymą*. Kai mokytojams tai svarbu, kai jie patys neabejingi tam, kas vyksta *jų aplinkoje, kai jie p*atys susirūpinę aplinkosauga, tai jiems ir pavyksta pedagoginį susitikimą organizuoti taip, kad jame pakaktų vietos ir vaikų atradimams, ir prasmingai praktinei veiklai, ir emocijų, empatijos žadinimui. Pagalvokime apie mažoje pelkutėje pradžią gavusį upelį. Jo vanduo keliauja į upę, iš jos *– į dar didesnę, kol pasiekia jūrą.* O jeigu *į upę* kas nors išleido teršalų... Upės vandenys neša juos toliau. U*žterštas vanduo keliauja į jūrą. Gali būti, kad jūrą užterštas vanduo* pasiekia jau kitoje valstybėje. Vadinasi, tai jau nebe vienos, o kelių *šalių problema.* Tyrinėkime Lietuvos žemėlapį ir pasekime valstybinę sieną. Kiek daug upių ją kerta: vienos įteka į mūsų šalį, kitos – išteka.

Klauskime vaikų, kas teršia orą. Neabejotinai jie paminės automobilius, kaminų dūmus. Vėjas – tai judantis oras. Vadinasi, oro teršalai *vėjo padedami* išsisklaido ir virš kitų valstybių. Tas pats ir su organizmais: jeigu vienoje šalyje nyksta kokia nors augalų rūšis, kaimynėms reikia būti dėmesingoms, kad laiku užkirstų kelią jų nykimui. Aplinkoje *nėra neaktualių kontekstų, visada pasisemsime* idėjų tvarumo ugdymui.

Minint Žemės dieną vaikams turėtų nestigti praktinės veiklos. Leiskime jiems patirti, jog bendromis *jėgomis galima pasiekti, kad* aplinka būtų švaresnė. Nereikia didelių investicijų, užtenka iniciatyvos. Paimkime pirštines, *šiukšlių maišą ir surinkime šiukšles savo aplinkoje. Prasminga* kai į šią ar kitą veiklą įsitraukia tėvai. Vaikams būtina matyti, kad ir tėveliai (globėjai), šeimos nariai neabejingi numestai šiukšlei. Aplinkotvarkos ir daugelio kitų patirčių vaikai įgyja stebėdami suaugusiuosius, mokydamiesi iš jų. Kita vertus, jei nenumestume, nepaliktume šiukšlių, nereikėtų ir jų rinkti. Kelkime klausimą: kaip dar galime prisidėti saugant mūsų planetą? Viena iš idėjų Motinos Žemės dieną kviesti vaikus, jų tėvelius daugiau vaikščioti pėsčiomis. Mūsų keliai taip užkimšti transporto priemonių, kad spūstys darosi rimta problema. Stovint jose be reikalo deginami degalai. Ir aplinkai nesveika, ir važiuojančių automobiliais socialinė – emocinė sveikata prastėja. Dažnai tėveliai vaikus atveža iki pat mokyklos durų. O gal sustokime tolėliau, raskime dešimt minučių keliui į mokyklą *pėsčiomis. B*esikalbėdami su vaiku sužinosime, kas jam rūpi, atsakysime į jo klausimus, atkreipsime dėmesį *į* aplinkos daiktus. Gamtoje daug veiksmo: stebėkime sprogstantį lapą, prie inkilo besidarbuojantį varnėną, dangumi plaukiantį debesį. Ta pati vieta ryte atrodo vienaip, vakare – kitaip, o skirtingais metų laikais toje pačioje vietoje patiriame vis kitokių atradimų.

https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

Ir tai nebus rutina, nes kasdieną rasime naujų dalykų, ugdysimės pastabumą, dėmesingumą. Be to, tai prasminga investicija į vaiko ir tėvų santykius, o kartu ir į aplinkosauginių nuostatų ugdymą. Kita vertus, vaikš*čiojimas ar važiavimas dviračiu mažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą,* gerina sveikatą bei fizinę formą. Būtų gerai, jei visi nors kelis kartus per metus ryžtųsi dieną pragyventi be automobilio.

Prie tvaraus gyvenimo kiekvienas galime prisidėti nors ir mažais darbais. Išjunkime šviesą išeidami iš grupės, išjunkime spausdintuvą kai nesinaudojame. Mokytojui prieš atsispausdinant kokį nors dokumentą ar veiklos planą irgi vertėtų pagalvoti: ar nepakaks elektroninės versijos. *Įprotis r*ašyti, piešti ir kitoje lapo pusėje – gero tono ženklas. Tai padeda tausoti medienos išteklius, elektros ir šilumos energiją, vandenį. Popieriui pagaminti reikia daug energijos, o ją gaminant naudojami vis mažėjantys Žemės ištekliai. Be to, naudojant išteklius teršiamas oras, didėja kenksmingų dujų kiekis atmosferoje. Dėl to šiltėja *mūsų planetos klimatas, tirpsta* ledynai.

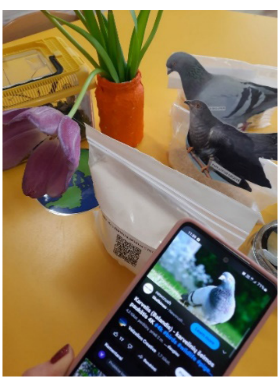
Šiandien pas mus dar daug vienkartinio naudojimo daiktų. Anksčiau ar vėliau visi šie daiktai virsta atliekomis. O jei pabandytume juos pakeisti ilgiau tarnaujančiais daiktais: įsigytumėme gertuves, priešpiečių dėžutes, daugkartinius daržovių ir vaisių maišelius ir pan.? Nors tai tik nedideli žingsniai tvaresnio gyvenimo link, tačiau, jeigu daugiau žmonių juos žengtų, Žemė pajustų.

Žemės diena švenčiama kovo mėnesį. Tai pirmasis pavasario mėnuo. Įdomu, kad lietuviškai visi pavasario mėnesiai vadinami paukščių vardais. Paieškokime kovo, balandžio, gegutės nuotraukų. Aptarkime, kuo šie paukščiai panašūs (paukščių kūną dengia plunksnos, jie skraido), kuo skiriasi (spalva, mase: gegutė sveria apie 100 g, balandis – 300 g, kovas – apie 450 g). Žinoma, ikimokyklinukams tokie skaičiai nieko nesako, tačiau galima padėti jiems suvokti, kuris paukštis sunkiausias. Reikia į maišelius pasverti atitinkamai ryžių ar kitokių kruopų, kad pakilnoję maišelius vaikai pajustų masių skirtumą. (žr. 1 pav.)

1 paveikslas

Pažintis su paukščiais, kurių vardais pavadinti pavasario mėnesiai

https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

Paskui pasiklausykime šių paukščių balsų (rasime internete), pasakų apie juos ir pan. Tai pirmieji žingsniai tvarumo link – pažinimas per pojūčius ir emocijas.

Vaikščiodami lauke ieškokime pavasario ženklų, stebėkime gal jau parskrido kovai, gal sniego danga akyta, gal brinksta medžių ir krūmų pumpurai (žr. 2 ir 3 pav.). Pavasaris pavasariui nelygu. Pirmas pasivaikščiojimas gali būti ir nesėkmingas – vaikai neras pavasario požymių. Nesvarbu, kad Užgavėnės praėjo ir kalendorius skaičiuoja pirmąsias kovo dienas, o žiema užsibuvo ar trumpam sugrįžo. Nieko tokio, sugalvokime, kaip pavasarį pakviesti. Jei grupėje turime kankorėžių, kokį nors gėlės žiedą, kurkime Žemės meną ant sniego. Visiems tikrai patiks.

2 paveikslas
Pavasario požymių beieškant: Žemės menas ant sniego

Na, jei ir nerasime nieko žydinčio, tai galbūt nors saulės spinduliai perbėgs skruostais ar šaltukas juos žnybtelės. O kad pavasario paieškos būtų sėkmingos ir vaikams suteiktų atradimo džiaugsmą, patartina darželio teritorijoje auginti eleborą. Šis augalas elgiasi neįprastai: žiedpumpurius sukrauna tuomet, kai kiti augalai baigia vegetaciją, rengiasi žiemai. Žydi eleborai žiemą iki kovo – balandžio mėn. Ir krokai, snieguolės, ką tik nutirpus sniegui, vaikus pradžiugintų, jei tik rudenį drauge pasodintumėme jų svogūnėlių. Juolab, kad ir įdomių dalykų apie krokus galima papasakoti. Senovės graikams ši gėlė simbolizavo laimę, be to, krokas buvo laikomas deivės Auroros gėle.

Pavasario požymius rasime vėliau. Ir paskui diena iš dienos pora mėnesių mėgausimės pavasariu ir atgimusia gamta.

https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

3 paveikslas
Pavasario požymių beieškant: sprogsta pumpurai

Pirmuosius daigelius, pavasarinius žiedelius fotografuokime, grįžę į grupę apžiūrėkime ekrane. Vaikščiodami lauke ieškokime Žemės džiaugsmų ir liūdesio įrodymų (*žr. 4* pav.).

4 paveikslas
Kada Žemė liūdi, kada džiaugiasi

Pabuvę šioje veikloje vaikai dalijosi mintimis: *Žemė džiaugiasi pirmaisiais žiedais. Verkia, kai žmonės šiukšlina* (Reina, 4 m.); *Žemė džiaugiasi. Išskleidė*

ISSN 2335-8408

žiedelius mūsų sodintos gėlytės. (Vaidotas, 4 m.); *Žemė džiaugiasi sprogstančiais medžio pumpurėliais.* (Agota, 3 m. 8 mėn.); *Žemė džiaugiasi šiluma – viskas aplink bunda.* (Gabrielė, 3 m. 5 mėn.); *Žemė džiaugiasi, kai pavasarį gamta bunda. Žemė liūdi, kai nupjaunamas medis.* (Simas, 3 m. 7 mėn.).

Vaikų klauskime, kokiais konkrečiais darbais jie galėtų prisidėti prie savo planetos Žemės puoselėjimo ir saugojimo. Kai vaikai dalinsis mintimis, jų idėjas fiksuokime popieriaus lape ar lentoje. Paskui galėsime išsirinkti kelias realiai įgyvendinamas. Geras mokytojas gamtoje atsiradusią vaiko emociją stengiasi išlaikyti ilgesnį laiką sumaniai užsimegzdamas lauko ir vidaus erdvių dialogą (žr. 5 pav.) Visa tai, kas pastebėta ir patirta, lauke apibendrinama, praplečiama pasitelkus įvairias grupėje turimas priemones.

5 paveikslas.
Lauko veiklų pratęsimas vidaus erdvėse

Gabrielė, 3 m. 5 mėn.

Trimečiai – keturmečiai mokytojos paskatinti sutaria, kad parašys Žemei laišką, aptaria, kokias priemones pasitelks, kokia to laiško išraiška bus (žr. 5 pav.). Sutariama sodinti ir auginti medžius, kitus augalus ir taip puošti planetą. Ant žalio popieriaus apvedžiojus rankytes, iškerpiami „medžiai“. Vaikai girdi mokytojos naudojamas sąvokas (laja, kamienas), prideda ko trūksta ir štai medžiais galima „apsodinti“ visą planetą.

 https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

5 paveikslas
Laiškas Žemei (Kūrybinis procesas)

Žemėlapyje, gaublyje aiškiai matyti dvi vyraujančios spalvos, vaizduojančios vandenį ir sausumą. Mokytojos padedami, vaikai juos pavaizdavo vandenynus ir žemynus (žr. 6 pav.).

6 paveikslas
Laiškas Žemei (Atliktas darbas ir palinkėjimai)

https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

Atlikę užduotis, baigę kūrybinius darbelius vaikai dalinosi mintimis, skyrė Žemei linkėjimus, įsipareigojo: *Žemę reikia saugoti, nešiukšlinti. Noriu palinkėti laimės ir džiaugsmo* (Gabrielė, 3 m. 5 mėn.); *Žemė obuoliukus, riešutus gamina. Žemė serga, reikia matuoti temperatūrą. Sveika, kad būtų, reikia išvalyti ir išsiurbti. Jei nesirgs, bus gyvūnų.* (Tomas, 3 m. 8 mėn.); *Pasaulis. Žemės planeta. Kad neterštų. Sveikatos, kad nesirgtų. Galim nešiukšlinti, mylėti, saugoti, vandenį taupyti.* (Joris, 4 m.). Kai kam savo pasisakyme pavyko paliesti daug sričių: *Reikia važinėti paspirtuku. Ant vandens yra žemynai. Augalai gali gaminti deguonį, nektarą. Paskui negyvens gyvūnai be augalų. Augaliukams kenkia šiukšlės. Jei sirgs žemė, nebus gyvūnų, negyvens. Gali suvalgyti šiukšles ir skrandį, pilvą skaudės. Gali išgyti, tik reikia surinkti šiukšles.* (Dorotėja, 4 m.)

Kalbėtis, diskutuoti gerai, bet dar geriau vaikus įtraukti į praktinę veiklą. Augalų sėjimas, laistymas, ravėjimas – puikus būdas patirti, kaip vietoje galima užsiauginti maisto. (Žr. 7 pav.). Tuomet nekainuos transportavimas, sandėliavimas ir tuo pačiu nebus teršiama aplinka. Kita vertus, besirūpindami augalais, vaikai pradeda suprasti, kas yra darbas, pastangos, atsakomybė.

7 paveikslas
*Pavasarinė s*ėja

Pasėję augalų sėklų, dirvožemį sudrėkiname vandeniu. Paskui stebime, kaip kalasi daigai, kaip augalai vystosi. Auginimo metu nepamirštame augalų poreikių: jiems reikia vandens, saulės šviesos. Į lysvę perkeltų augalų laistymui naudokime surinktą lietaus vandenį. Tai dar viena idėja paliesti tvarumą.

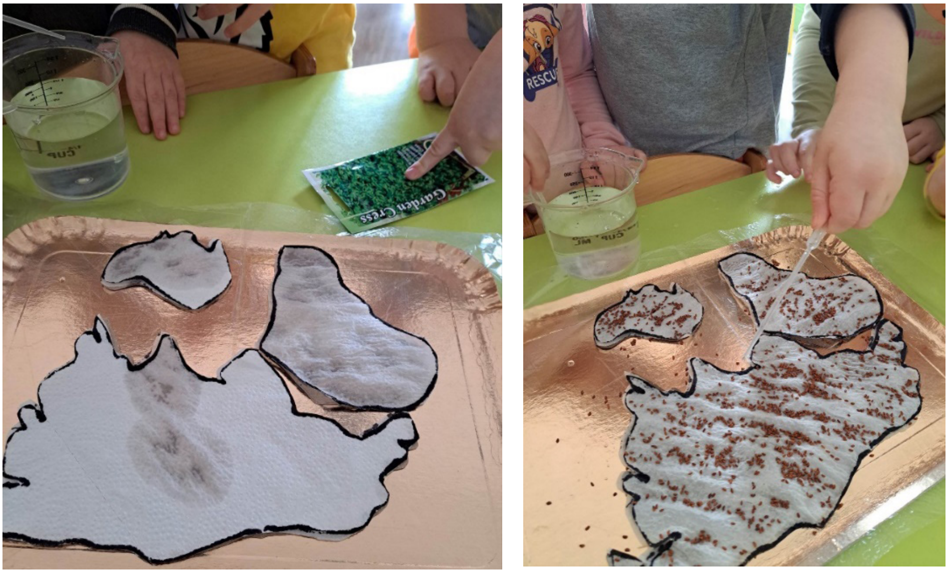
https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

Ant kartono lapų nupieškime žemynų kontūrus, juos iškirpkime, žemynus pavadinkime. Ne visi vaikai tai įsimins, tačiau labai svarbu, kad vaikai girdėtų mokytojo vartojamas sąvokas, tikslius pavadinimus. Pasiūlykime vaikams gaublyje, žemėlapyje rasti žemynus. 2D ir 3D formatu pateikiama informacija šio amžiaus vaikų skirtingai suprantama.

Ant „žemynų“ klokite vatos diskelius, popierinio rankšluosčio skiautes. Taip padengę, perkelkime „žemynus“ ant padėklų ir pipetėmis liekime vandenį. Susigėrus vandeniui, ant „žemynų“ paberkime pipirnės sėklų (8 pav.).

8 paveikslas
„Žemynų“ apželdinimas

Po poros dienų sėklos sudygsta. Stebėkime, kaip auga ir vystosi augalai. Jiems reikia šviesos, vandens. Nepamirškime palaistyti.

Kai pipirnės sužels, tolimesnei veiklai pasitelkime plastikines gyvūnų figūrėles. Pavadinkime gyvūnus, gyvūnų gaublyje raskime, kur jie gyvena. Tame „žemyne” ir apgyvendinkime. Aiškinkimės, ar gerai gyvūnams tarp augalų, kodėl gerai ir pan. (9 pav.). Vaikams įsitraukus į žaidimą, gyvūnai kalbasi, keliauja vieni pas kitus į svečius ir t. t. Daugybė erdvės vaikų fantazijai.

https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

9 paveikslas
Vaikai veikloje

Įvairūs žaidimai, kuriuos vaikai sugalvoja ne tik mokytojo skatinami, bet ir vieni, žadina jų norą apie gyvūnus sužinoti daugiau. Galime įsivesti dienos rubriką „Penkios minutės X gyvūnui“. Baigdami dieną vaikai sugalvos, apie kokį gyvūną kitą dieną norėtų išgirsti. O rytojaus dieną jų lauks įdomus mokytojo pasakojimas apie išsirinktą gyvūną.

Apibendrinimas

Žemės šventės švenčiamos pavasarį. Pirmieji pavasario žiedai ar parskridusių paukščių balsai ne tik suteikia teigiamų emocijų, bet ir siunčia žinutę, kad planetoje esame ne vieni, tad turime norėti ir mokėti darniai sugyventi su kitais, jiems nepakenkti.

Žemės dienos minėjimas ir visas mėnuo įvairiausių jai skirtų veiklų leidžia vaikams susivokti save esant Žemės dalimi, atkreipti dėmesį į planetos problemas, svarstyti, aiškintis, dėl ko jos kyla ir ką mes, vaikai, jau šiandien galime padaryti. Atliekų rūšiavimas, čiaupo užsukimas, elektros jungiklio išjungimas – nors atrodo menki veiksmai, tačiau labai svarbūs, nes be jų ateityje nebus didesnių. Tvarumo vaikai pirmiausiai mokosi iš mokytojo, tad turime būti jiems pavyzdžiu, demonstruoti tvarų gyvenimo būdą.

Gamtinė aplinka, jos objektai labai svarbūs vaikų empatijai ugdytis, tad raskime progų vaikams juos sutikti. Labai svarbus aplinkos pažinimas, domėjimasis tuo, kas ir kodėl vyksta. Žaidimai, bendra veikla ugdo vaiko kalbą, mąstymą, dėmesį, savarankiškumą, emocijas, tobulina bendravimo įgūdžius. Žaisdami vaikai pastebi, kad tarp augalų gyvūnai gerai jaučiasi: turi maisto, gali pasislėpti, būna nematomi, nes susilieja su aplinka. Dykynėje visai kitaip. Įsijautimas į gyvūnų poreikius – tai empatijos ugdymo pavyzdys.

Pipirnių prižėlę „žemynai“ leidžia vaikams susidaryti vaizdinį, kad mūsų planeta žalia, graži, kai joje veisiasi daug gyvūnų. Tad tokią žalią ją turime išsaugoti

https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28

ISSN 2335-8408

ir už jos ateitį kiekvienas esame atsakingas. Tyrinėdami, atlikdami praktines veiklas vaikai tobulina iniciatyvumo ir atkaklumo, aplinkos pažinimo, tyrinėjimo, problemų sprendimo įgūdžius.

Pastabos

- Vilniaus universitetas įgyvendindamas projektą „Aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimas ir studijų kokybės gerinimas Šiaulių universitetą prijungiant prie Vilniaus universiteto" (Nr. 09.3.1-ESFA-V-738-03-0001) parengė mokymo priemones apie tvarumą. Kai kurios aprašytos veiklos buvo išbandytos praktikoje ir rengiami leidiniai iliustruoti ugdomųjų veiklų nuotraukomis.
- Straipsnyje publikuojamos Viktorijos Zavackienės nuotraukos.

Literatūra

Atmaca, A. C., Kiray, S. A., & Colakoglu, M. H. (2020). An examination of teachers' sustainable development awareness in terms of branches, genders, ages and years of service. *Problems of Education in the 21st Century*, *78*(3), 342-358. https://doi.org/10.33225/pec/20.78.342

Borg, F., & Samuelsson, I. P., (2022). Preschool children's agency in education for sustainability: the case of Sweden. *European Early Childhood Education Research Journal*, 1–17. http://dx.doi.org/10.1080/1350293x.2022.2026439

Corpuz, A. M., San Andres, T. C., & Lagasca, J. M. (2022). Integration of environmental education (EE) in teacher education programs: Toward sustainable curriculum greening. *Problems of Education in the 21st Century*, *80*(1), 119-143. https://doi.org/10.33225/pec/22.80.119

Ernst, J., McAllister, K., Siklander, P., & Storli, R. (2021). Contributions to sustainability through young children's nature play: A systematic review. *Sustainability*, *13*(13), Article 7443. http://dx.doi.org/10.3390/su13137443

Lamanauskas, V. (2023). The importance of environmental education at an early age. *Journal of Baltic Science Education*, *22*(4), 564-567. https://doi.org/10.33225/jbse/23.22.564

ISSN 2335-8408

Summary

EARTH DAY EVENTS: SUSTAINABILITY IDEAS FOR PRESCHOOLERS

Rita Makarskaitė-Petkevičienė
Vilnius University, Lithuania

Viktorija Zavackienė
Vilnius Nursery-Kindergarten "Jurginelis", Lithuania

As environmental issues become more relevant, more attention is paid to sustainability. Sweden's long-term experience shows that including sustainability topics in preschool education programs allows children to feel like they are masters of their planet, responsible for its future.

The article shares the experience of how environmental issues were discussed in a group of four-year-old children during the month-long educational activities dedicated to Earth Day.

With the help of the teacher, the children explained which human activities in nature are appropriate and which are not. They looked for evidence of such activities in the environment and shared their experiences. In Lithuanian, the spring months are named after birds. Children got to know rook, dove and cuckoo. They looked for signs of spring in the school yard. While performing a creative task, children shared their thoughts on how they can contribute to protecting the nature of the planet.

In other activities, children learned about our planet, its continents and oceans. After planting vegetable and flower seeds, they watched how the plants grew and developed. The peppered "continents" allowed the children to imagine that our planet is green and beautiful when many animals breed on it. So we have to preserve it as green and we are all responsible for its future. By researching and performing practical activities, children improved initiative and perseverance, knowledge of the environment, research, and problem solving skills.
Keywords: educational activities, problem solving skills, preschool education, education for sustainability

 https://doi.org/10.48127/gu/23.29.28